

Avdelningen för analys och utveckling
Alexander Bjerner
alexander.bjerner@ivo.se

Barnombudsmannens anmälningsskyldighet (Ds 2015:22)

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) är sammanfattningsvis positiv till förslaget att Barnombudsmannens (BO) anmälningsskyldighet ändras på så sätt att den blir överensstämmande med anmälningsskyldigheten i socialtjänstlagen. IVO ställer sig också positiv till att BO ska ges möjlighet att lämna uppgifter till IVO.

IVO har däremot ett antal kommentarer gällande förslagets utformning av uppgiftsskyldighet, att enskilda anställda undantas anmälningsplikten och förslaget som ger BO möjlighet att lämna uppgifter till IVO. IVO reser också frågetecken kring skrivelsens slutsatser gällande konsekvenser för myndigheten. Dessa kommentarer återfinns under respektive kapitel nedan.

Avsnitt 5.1 Barnombudsmannens anmälningsskyldighet

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) är positiv till förslaget att Barnombudsmannens (BO) anmälningsskyldighet ändras för att överensstämma med anmälningsskyldigheten i socialtjänstlagen. Som beskrivs i skrivelsen finns det goda skäl att utöka och förtydliga ombudsmannens skyldigheter. IVO är också positiv till att BO ska ges möjlighet att lämna uppgifter till IVO.

Under avsnitt 5.1 vill IVO däremot lämna kommentarer gällande tre punkter. Dessa är uppgiftsskyldigheten, att anställda undantas anmälningskyldigheten och formuleringen som ska ge BO möjlighet att lämna uppgifter till IVO.

IVO menar att BO inte ska undantas uppgiftsskyldigheten

I skrivelsen uttrycks att BO bör undantas uppgiftsskyldigheten av två skäl: för att bibehålla ett starkt förtroende och för det enskilda barnets behov av skydd (Ds 2015:22, s. 31).

IVO håller med skrivelsens resonemang om att det är av oerhörd vikt för BO att behålla en hög nivå av trovärdighet, legitimitet och förtroende från gruppen barn och ungdomar. IVO ser också risken med att en uppgiftsskyldighet i förlängningen skulle kunna motverka BO:s möjligheter att få information i kontakten med barn och ungdomar. Gällande förtroendeaspekten håller IVO därför med om att den kan vara ett argument för att undanta BO från uppgiftsskyldigheten.

IVO håller däremot inte med om skrivelsens tolkning av uppgiftsskyldigheten som innebärande att BO skulle åläggas att delge ”samtliga uppgifter i ett ärende” (DS 2015:22, s. 30). Detta eftersom någon sådan uppgiftsskyldighet inte finns för andra myndigheter heller. Uppgiftsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § tredje stycket SoL gäller ”alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd”. Uppgifter som inte har betydelse för en utredning ska alltså inte lämnas ut av någon myndighet. Farhågan att uppgiftsskyldigheten skulle leda till minskat förtroende för BO bygger därmed delvis på felaktiga antaganden. Det blir därmed också otydligare varför uppgiftsskyldigheten skulle skada BO:s förtroende på ett sätt som inte redan riskerar ske i och med den utökade anmälningsplikten.

IVO instämmer inte heller i argumentet att det enskilda barnets behov av skydd skulle tala emot en uppgiftsskyldighet. Det faktum att BO inte har en uppgiftsskyldighet kan tvärtom försvåra en eventuell utredning som görs hos socialtjänsten i syfte att just tillgodose barnets behov av skydd. En anmälare vet inte alltid vad som är av betydelse för socialtjänstens utredning. Att BO skulle ha en särställning i fråga om att bedöma vilka uppgifter socialnämnden bör få ta del av framstår utifrån det perspektivet inte som rimligt. I förlängningen innebär detta undantag att BO bedöms vara mer kapabla än socialtjänsten att avgöra på vilket sätt det enskilda barnet i det enskilda ärendet får sitt behov av stöd och skydd tillgodosett.

Sammantaget menar IVO därför att BO inte ska undantas uppgiftsskyldigheten.

IVO anser att anställda på BO inte ska undantas anmälningsplikten

IVO ser inte att skrivelsen presenterar några bärande argument för att BO:s anställda ska undantas den anmälningsplikt som anställda vid andra myndigheter har. En strävan mot att göra anmälningsplikten så likvärdig som möjlig myndigheter emellan talar däremot för att även de enskilda anställda vid BO bör omfattas av anmälningsskyldigheten.

En intention med anmälningsplikten är att information om enskilda barn och ungas utsatta situation systematiskt och snabbt ska nå socialtjänsten. Ligger anmälningsplikten på myndighetsnivå byggs ett administrativt steg in i processen från det att den enskilde medarbetaren får information om barnets utsatthet till det att informationen når socialtjänsten. Detta kan innebära att det tar längre tid för socialtjänsten att ingripa än vad som varit fallet ifall anmälningsplikten låg på den enskilde medarbetaren. Även detta talar emot att BO:s anställda ska undantas anmälningsplikten.

Förslaget om att lämna uppgifter till IVO riskerar att leda till tillämpningsproblem

I skrivelsen uttrycks att BO ska kunna lämna uppgifter till IVO som är ”av betydelse för tillsyn”. För att kunna lämna uppgifter utan att bryta mot de bestämmelser om sekretess som BO fortsatt omfattas av behöver därför myndigheten göra en bedömning av huruvida informationen faktiskt är relevant utifrån ett tillsynsperspektiv. En sådan bedömning kan i vissa fall kräva en långtgående kunskap och insikt om IVO:s tillsynsverksamhet.

Skrivelsen riskerar att skapa en tillämpningsproblematik inte helt olik den mellan BO och socialtjänsten som lagförslaget om anmälningsskyldighet är tänkt att åtgärda.

IVO föreslår därför att lagen istället formuleras: *Myndigheten får lämna Inspektionen för vård och omsorg uppgifter som kan vara av betydelse för dess tillsyn.*

Avsnitt 5.2 Offentlighets- och sekretesslagen

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ställer sig positiv till en ändring i offentlighets- och sekretesslagen som medför att Barnombudsmannen får lämna uppgifter till IVO enligt vad som föreskrivs i 7§ lagen (1993:335) om Barnombudsman.

Konsekvenser

Av skrivelsen framgår att förslaget inte kommer att medföra några konsekvenser för IVO:s verksamhet och att eventuella kostnader som förslagen kan innebära är av obetydlig omfattning. IVO ställer sig frågande inför denna slutsats. IVO har i dagsläget svårt att uppskatta mängden information som BO kommer att lämna till IVO och vilka konsekvenser detta får för verksamheten.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Gunilla Hult Backlund. I den slutliga handläggningen har chefen för analysenheten Anna Hultin och juristen Monica Jacobsson deltagit. Föredragande har varit utredaren Alexander Bjerner.

Inspektionen för vård och omsorg

Gunilla Hult Backlund

Alexander Bjerner